

דף מידע

הנציבות האירופית אימצה ב-11 בנובמבר 2015 הודעת פרשנות בדבר ציון מקורם של מוצרים מן השטחים הכבושים על ידי ישראל מאז יוני 1967.

הודעת הפרשנות אינה מהווה חקיקה חדשה. היא מבהירה מרכיבים מסוימים הקשורים לפירוש החקיקה הקיימת באיחוד האירופי וליישומה האפקטיבי. היא נועדה להעמיד לרשות מדינות-חברות, גורמים כלכליים וצרכנים את המידע הנחוץ לגבי ציון מוצאם של מוצרים בכל הנוגע למוצרים שמקורם בהתנחלויות ישראליות מעבר לגבולות 1967 של ישראל.

באמצעות הודעת פרשנות זו, ממשיך האיחוד האירופי להבטיח שחקיקת האיחוד האירופי תחול על ישראל בתוך גבולותיה המוכרים בינלאומית, הלא הם הגבולות שקדמו ל-1967, וזאת על-פי דרישה ברורה ונשנית שהופנתה על ידי המדינות החברות באיחוד האירופי לנציבות מאז 2012. לא קיימות עדיפויות או הקלות סחר אחרות במסגרת חקיקת האיחוד האירופי או הסכמיו החלות על מוצרים שמקורם בהתנחלויות ישראליות בגדה המערבית וברמת הגולן.

על קצה המזלג, הודעת הפרשנות מזכירה כי כאשר ציון המקור הוא בגדר חובה, כלומר כאשר הוא נדרש במפורש על-פי הוראות החוק של האיחוד האירופי, עליו להיות נכון ולא מטעה. גם כאשר ציון המקור אינו חובה, אלא ניתן מרצון, על המידע להיות נכון ולא להטעות את הצרכן.

הודעת הפרשנות מזכירה בנוסף כי, בכל מקרה, בהתאם לחקיקת האיחוד האירופי בתחום הגנת הצרכן, ציון מקור הוא חובה מרגש שיש בהשמטת המידע המדובר כדי להטעות את הצרכן באשר למקור האמיתי של המוצר, או כאשר השמטה כאמור גורמת – או צפויה בסבירות לגרום – לצרכן הממוצע להחליט על עסקה שלא היה מחליט עליה אלמלא כן. הרשויות בכל אחת מהמדינות-החברות הן שצריכות לקבוע מתי מצב זה חל.

חקיקת האיחוד האירופי בנושא ציון מקור מאוד ברורה: הכיתוב Made in Israel למוצרים שמקורם בהתנחלויות ישראליות יש בו כדי להטעות את הצרכן, ולפיכך אינו עולה בקנה אחד עם חקיקת האיחוד האירופי הקיימת. הודעת הפרשנות מביאה כמה דוגמאות לציוני מקור שניתן להשתמש בהם במקום זאת.

רשויות האכיפה הלאומיות ימשיכו להיות מופקדות על יישום הכללים הללו.

האיחוד האירופי מקיים קשרי סחר מועדפים עם ישראל המבוססים על הסכם ההתאגדות. על-פי הסכם זה, מוצרים שמקורם בישראל נהנים מטיפול מכס מועדף בעת כניסתם לאיחוד האירופי. מוצרים מהתנחלויות ישראליות המיוצאים אל האיחוד האירופי אינם נהנים מטיפול מכס מועדף כלשהו. מצב זה יישאר בעינו.

שאלות ותשובות

מדוע הנציבות עושה זאת עכשיו?

הודעת הפרשנות שהנציבות הוציאה עוסקת ביישום חקיקת האיחוד האירופי. כשומרת האמנות של האיחוד האירופי, הנציבות דואגת ליישום נכון של חקיקת האיחוד האירופי, ללא תלות בהתפתחויות פוליטיות כאלה או אחרות.

מאז 2012 הפנו המדינות-החברות, בהודעות סיכום שונות של המועצה לענייני חוץ, קריאה כללית אל הנציבות כדי שזו תספק הנחיות ברמת האיחוד האירופי לגבי האופן שבו יש ליישם חקיקה קיימת של האיחוד האירופי ולהבטיח שקיפות במידע הנמסר לצרכנים באיחוד האירופי כנדרש על-פי חוקי האיחוד. הנציבות קיבלה פניות לפרסום הנחיות כאמור גם מצד הפרלמנט האירופי והחברה האזרחית באיחוד האירופי.

מהו מצב העניינים הנוכחי? האם אי-אלו מן המדינות-החברות מסמנות מוצרים שמקורם בהתנחלויות?

בריטניה מיישמת, מאז 2009, קווים מנחים בלתי מחייבים למוצרי מזון המבחינים בין מוצרים מן הגדה המערבית המיוצרים בהתנחלויות ישראליות ובין תוצרת פלסטינית מהגדה המערבית. קווים מנחים דומים הונהגו על ידי דנמרק (2013) ובלגיה (2014). מדינות-חברות אחרות הכריזו גם הן כי ינקטו צעדים דומים, אך החליטו לחכות להנחיות ברמת האיחוד האירופי.

אלו מוצרי יצוא ישראליים כפופים לכללים מחייבים לעניין ציון מקור, ואלה מהם כפופים לכללים לא-מחייבים לעניין זה?

חובת ציון מקור חלה בעיקר על פירות וירקות טריים, יין, דבש, שמן זית, ביצים, בשר עוף, מוצרים אורגניים וקוסמטיקה. ציון מקור בלתי מחייב חל, בין השאר, על מצרכי מזון ארוזים מראש ועל רוב המוצרים התעשייתיים.

האם ההודעה מציעה שימוש בניסוח מסוים לציון המקור?

ההודעה מבהירה אלו ציונים אינם נכונים או מטעים; למשל, אין להשתמש בניסוח product from Israel לציון מוצרים מרמת הגולן או הגדה המערבית (לרבות מזרח ירושלים).

במקרה של מוצרים מן הגדה המערבית או מרמת הגולן שמקורם בהתנחלויות, ציון המוגבל לכיתוב product from Golan Heights או product from West Bank לא יהיה מקובל. במקרים כאלה, יש להוסיף את הביטוי Israeli Settlement או ביטוי דומה, בסוגריים למשל. לפיכך, ניתן להשתמש בביטויים כגון product from the Golan Heights (Israeli settlement) או product from West Bank (Israeli settlement).

עבור מוצרים מפלשתינה שמקורם אינו בהתנחלויות, ציון מקור עשוי להיות מנוסח כך: product from Palestine או product from West Bank (Palestinian product).

מהו הדין לגבי מוצרים שבהם ציון המקור הוא וולונטרי?

ההודעה מזכירה שגם כאשר ציון המקור נעשה מרצון, על המידע להיות נכון ולא להטעות את הצרכן.

יתר על כן, על-פי חוקי הגנת הצרכן באיחוד האירופי, תחול חובת ציון מקור עבור כל המוצרים במצב שבו השמטת מידע גורמת – או עשוי לגרום בסבירות – לצרכן הממוצע להחליט לבצע עסקה שלא היה מבצע בנסיבות אחרות. הערכה זו תהיה בידיה של כל מדינה-חברה.

מי אחראי על בדיקת היישום הנכון של החקיקה בדבר ציון מקור, הנציבות או המדינות-החברות?

עניין זה הוא בסמכות המדינות-החברות.

האם ההודעה תחייב את המדינות-החברות?

ההודעה אינה יוצרת חקיקה חדשה כלשהי. בעוד שהיא משקפת את הפירוש של הנציבות לחקיקה הרלוונטית של האיחוד האירופי, האכיפה נותרת בראש ובראשונה בגדר אחריות של המדינות-החברות. הנציבות, כשומרת האמנות של האיחוד האירופי, מבטיחה עמידה בחובות אלה מצד המדינות-החברות. אין בהודעה כדי לגרוע מן הפרשנות שעשויה להינתן על ידי בית המשפט האירופי לצדק.

האם זהו שלב ראשון בדרך להחרמת מוצרים מהתנחלויות?

האיחוד האירופי אינו תומך באף צורה של חרם או סנקציות נגד ישראל. הוא אינו מתכוון להטיל חרם כלשהו על יצוא ישראלי מן ההתנחלויות. הנציבות רק תסייע למדינות-חברות ליישם חקיקה של האיחוד האירופי שכבר קיימת. ציון המקור יאפשר לצרכנים לקבל החלטה מושכלת.

מהו היקף / ערך הסחר הכולל בין האיחוד האירופי וישראל? איזה אחוז / ערך במונחי אירו מתוך כלל היצוא הישראלי לאיחוד האירופי מגיע מן ההתנחלויות?

האיחוד האירופי הוא שותף הסחר הראשי של ישראל, עם היקף סחר כולל שהסתכם בכ-30 מיליארד אירו ב-2014. היבוא של האיחוד האירופי מישראל עמד על כ-13 מיליארד אירו, ואילו היצוא שלו לישראל הגיע לכ-17 מיליארד אירו.

לנציבות אין נתונים סטטיסטיים רשמיים לגבי יבוא מוצרים מהתנחלויות ישראליות. על-פי מספר הערכות, מוצרים אלה מהווים שבריר מסך היצוא הישראלי לאיחוד האירופי ופחות מאחוז אחד מהסחר הכולל.